

Sygn. akt II CK 673/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Domińczyk (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Z. P. i K. P.

przeciwko P. G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 6 maja 2005 r., kasacji pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 maja 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I 1) w części zasądzającej kwotę ponad 20.000 zł, w punkcie I 3) oraz w punktach III, IV i V i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego;**
- 2) oddala kasację w pozostałej części.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu apelacji obu stron od wyroku Sądu pierwszej instancji uwzględniającego powództwo do wysokości kwoty 9.789,20 zł, uwzględnił w części apelację powodów, zasądając na ich rzecz wyrokiem reformatoryjnym w pkt I jego sentencji kwotę 36.869,82 r., z jednoczesnym zobowiązaniem powodów do

wydania pozwanemu precyzyjnie oznaczonego samochodu osobowego. Nadto Sąd odwoławczy oddalił powództwo oraz apelację powodów w pozostałym zakresie, a także oddalił w całości apelację pozwanego i orzekł o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Apelacyjny przyjął, że odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej ma charakter absolutny, a co za tym idzie bezwzględny, czyli oparty na zasadzie ryzyka, a skoro z materiału dowodowego wynika, że pozwany zapewniał powoda iż kupiony przezeń samochód ma sprawny silnik to takie zapewnienie pozwany złożył na własne ryzyko, co uzasadnia jego odpowiedzialność na podstawie art. 556 § 1 k.c. W ocenie Sądu odwoławczego, opartej na analizie dokumentów, powód skutecznie odstąpił od umowy, m.in. w piśmie z dnia 4 marca 1999 r., a zatem na podstawie art. 560 § 2 k.c. w zw. z art. 494 k.c. należy mu się zwrot ceny zapłaconej za uszkodzony samochód oraz odszkodowanie za szkodę wynikłą z niewykonania zobowiązania w granicach dodatniego interesu umowy, ponieważ ma tu odpowiednio zastosowanie art. 471 k.c.

Zdaniem Sądu odwoławczego, szkoda powoda polegała na poczynieniu nakładów na naprawę zarówno blacharki, silnika i wszystkich innych uszkodzonych elementów pojazdu, które to nakłady były konieczne dla doprowadzenia samochodu do stanu używalności i zamykały się łączną kwotą 16.869,82 zł. Jako podstawę żądania zwrotu tych nakładów w postaci odszkodowania oraz zwrotu 20.000 zł z tytułu zapłaconej ceny Sąd Apelacyjny wskazał przepisy art. 471 k.c. w zw. z art. 566 § 1 k.c. i art. 494 k.p.c., zasądzając łącznie kwotę 36.869,82 zł.

Kasacja pozwanego oparta została na obu podstawach kasacyjnych.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej skarżący zarzucił niewłaściwe zastosowanie art. 560 § 1 i 2 k.c., art. 556 k.c., art. 471 k.c. w zw. z art. 566 § 1 k.c., art. 494 k.c. i art. 6 k.c., a nadto niezastosowanie przepisów art. 557 § 1 k.c., art. 560 § 3 k.c. i art. 5 k.c.

Nadto pozwany zarzucił naruszenie następujących przepisów postępowania: art. 386 § 1 k.p.c., art. 385 k.p.c., art. 233 k.p.c., oraz art. 321 k.p.c. w zw. z art. 126 § 1 pkt 4 k.p.c., stwierdzając, że ich naruszenie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

W uzasadnieniu kasacji pozwany wywodzi, że Sąd Apelacyjny bezzasadnie uznał, że wszelkie nakłady poniesione przez powodów na samochód stanowiły szkodę bez względu na czas ich poniesienia, podczas gdy znajdujący zastosowanie przepis art. 566 k.c. uzasadnia tylko żądanie naprawienia szkody, którą kupujący poniósł przez to, że zawarł umowę nie wiedząc o istnieniu wady, a w szczególności może żądać zwrotu

kosztów zawarcia umowy, ubezpieczenia, odebrania, przewozu, przechowania. Zdaniem pozwanego, nie powinien mieć w sprawie zastosowania art. 471 k.c., wobec zastosowania przepisu szczególnego art. 566 k.c.

Naruszenie art. 233 k.p.c. uzasadnia skarżący pominięciem oceny dowodu w postaci oświadczenia powodów o odstąpieniu od umowy i nie dokonania jego wykładni w powiązaniu z pozostałymi okolicznościami sprawy. Zdaniem pozwanego, powodowie dochodzili odszkodowania na podstawie art. 566 k.c., a Sąd orzekł ponad żądanie zasądzając kwotę 36,869,82 zł w oparciu o art. 471 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty sformułowane w ramach drugiej podstawy kasacyjnej okazały się nieusprawiedliwione. Uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. zawiera wewnętrzną sprzeczność bowiem Sąd nie może przekroczyć granic swobodnej oceny dowodu w taki sposób, aby to przekroczenie miało polegać na pominięciu oceny tego dowodu. Pominięcie to innymi słowy zaniechanie dokonania oceny dowodu, natomiast o przekroczeniu przez Sąd granic swobodnej oceny dowodu można mówić tylko wówczas, gdy Sąd oceny takiej dokonuje, choć z naruszeniem ustawowych wymogów wynikających z art. 233 § 1 k.p.c. Uzasadnienie w kasacji zarzutu naruszenia tego przepisu wskutek pominięcia oceny dowodu w postaci oświadczenia powodów o odstąpieniu od umowy czyni zatem bezzasadnym tak sformułowany zarzut, bowiem zarzut pominięcia środków dowodowych nie mieści się w podstawie kasacyjnej odwołującej się do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. (zob. postanowienie SN z dnia 9 lutego 2000 r., III CKN 587/98, niepubl.). Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd Apelacyjny wskazał na liczne dowody, w tym również na potwierdzenie przez pozwanego otrzymania od powoda notyfikacji o wadzie oraz o odstąpieniu od umowy (s. 9 i 10 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), które uzasadniały dokonane ustalenie, że powód skutecznie odstąpił od umowy i żądał zwrotu zapłaconej ceny oraz naprawy szkód poniesionych w następstwie zawarcia umowy. Zarzut naruszenia przepisu art. 321 k.p.c. zakazującego co do zasady orzekania ponad żądanie, okazał się więc również nietrafny.

W tej sytuacji oceny zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego należało dokonać z uwzględnieniem stanu faktycznego będącego podstawą do orzekania dla Sądu drugiej instancji. Zarzuty kasacji naruszenia przepisów art. 560 § 1 i 2 k.c., art. 556 k.c., art. 471 k.c. i art. 494 k.c. ocenić należało jako nieusprawiedliwione, bowiem wbrew stanowisku skarżącego ustawodawca nie wyłączył możliwości ich kumulatywnego zastosowania. W wypadku gdy kupujący odstępuje od umowy z powodu wady rzeczy

sprzedanej (art. 560 § 2 k.c.) jego uprawnienia określone w art. 494 k.c. obejmują również roszczenia o naprawienie szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania w granicach dodatniego interesu umowy, a do zasad tej odpowiedzialności ma zastosowanie art. 471 k.c. (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 13 maja 1987 r., III CZP 82/86, mająca moc zasady prawnej, OSNC 1987/12/189). Niezakwestionowanym elementem ustalonego stanu faktycznego jest m.in. ustalenie, że pozwany zapewniał powoda, iż będący przedmiotem umowy sprzedaży powypadkowy samochód ma sprawny silnik. Istniejące ustalenie, że pozwany na własne ryzyko złożył powodowi zapewnienie o sprawności silnika ma ten skutek, że przesądza również o nienależytym wykonaniu przez pozwanego sprzedawcę zobowiązania, w następstwie wydania powodowi samochodu z uszkodzonym silnikiem, która to okoliczność dowodzi zarazem wystąpienia takiej właśnie wady fizycznej przedmiotu sprzedaży. Istnienie przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach ogólnych uzasadnia roszczenie o naprawienie szkody także w granicach dodatniego interesu umowy, również w razie realizacji przez kupującego uprawnień z tytułu rękojmi określonych w art. 566 § 1 zd. 1 k.c. Ten ostatni przepis wyraźnie wyodrębnia bowiem dwa wykluczające się stany faktyczne: 1) gdy szkoda jest następstwem okoliczności, za które sprzedawca ponosi odpowiedzialność oraz 2) gdy szkoda jest następstwem okoliczności, za które sprzedawca nie ponosi odpowiedzialności. W niniejszej sprawie występuje pierwsza z wymienionych sytuacji, bowiem szkoda, za którą sprzedawca odpowiada to uszczerbek powodów spowodowany koniecznością poniesienia wydatków na naprawę silnika, który w świetle zapewnień sprzedawcy miał być sprawny.

Jednakże obowiązek pozwanego naprawienia na podstawie art. 566 § 1 zd. 1 k.c., w granicach dodatniego interesu umowy, szkody poniesionej przez powodów ogranicza się jednak tylko do szkody poniesionej wskutek istnienia wady. Za wadę w rozumieniu tego przepisu nie mogą być jednak uznane w stanie faktycznym tej sprawy – uszkodzenia nadwozia pojazdu. Wymienione uszkodzenia nadwozia sprzedanego pojazdu były elementem określającym przedmiot sprzedaży, którego zewnętrzny stan znany był kupującym i przekładał się wprost na wysokość określonej umową ceny. Nakłady poniesione przez powodów na naprawę uszkodzonego nadwozia nie mogą więc być traktowane jako element szkody poniesionej wskutek istnienia wady.

Tymczasem Sąd Apelacyjny naruszył przepis art. 566 § 1 zd. 1 k.c. przez jego częściowo błędne zastosowanie wskutek uprzedniego wadliwego uznania za szkodę powodów, poniesioną wskutek istnienia wady, także tych nakładów, które zostały przez

nich poniesione na naprawę „blacharki” i wszystkich innych uszkodzonych elementów, wśród których wymieniono także elementy nadwozia pojazdu.

Tymczasem obowiązek sprzedawcy naprawienia kupującemu poniesionej szkody na podstawie art. 566 § 1 zd. 1 k.c. obejmuje co prawda odszkodowanie ustalone z uwzględnieniem granic dodatniego interesu umowy, ale zarazem podlegające ograniczeniom do wysokości tylko takiej szkody, która została poniesiona wskutek istnienia wady.

W tej sytuacji zarzut kasacji naruszenia przepisu art. 566 § 1 zd. 1 k.c. okazał się uzasadniony, bowiem zasądzona tytułem odszkodowania łączna kwota 16.869,82 zł wykracza w stanie faktycznym tej sprawy poza wysokość szkody, o której stanowi powołany przepis.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w pkt I 1) w części zasądzającej kwotę ponad 20 000 zł, oraz w wymienionych w sentencji punktach rozstrzygających o kosztach procesu, działając na podstawie art. 393¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego... (Dz. U. 2005 r. Nr 13, poz. 98). W pozostałej części kasacja pozwanego, jako pozbawiona usprawiedliwionych podstaw, podlegała oddaleniu na podstawie art. 393¹² k.p.c. w zw. z art. 3 powołanej wcześniej ustawy.